

prijevod

Χωρίς γυναικὸς θεὸς ἐποίησεν νόον

τὰ πρῶτα. τὴν μὲν ἐξ ὕδ' ἀνύτρεχος,
τῇ πάντ' ἀν' οἶκον βορβόρω πεφυρμένα
ἔκκοσμα κεῖται καὶ κυλινδεται χαμαί·
αὐτῇ δ' ἄλουτος ἀπλύτοις ἐν εἰμασιν
ἐν κοπρήσιν ἡμένη πιαίνεται.

τὴν δ' ἐξ ἀλιτρῆς θεὸς ἔθρε' ἀλώπεκος
γυναῖκα πάντων ἰδρῖν· οὐδέ μιν κακῶν
λέληθεν οὐδὲν οὐδὲ τῶν ἀμεινόνων·
τὸ μὲν γὰρ αὐτῶν εἶπε πολλοῖσι κακόν,
τὸ δ' ἐσθλόν· ὄργην δ' ἄλλοτ' ἄλλοιην ἔχει.

τὴν δ' ἐκ κυνὸς λιτοργόν, αὐτομήτορα,
ἣ πάντ' ἀκούσαι, πάντα δ' εἰδέναι θέλει,
κάντη δὲ παπταίνουσα καὶ πλασμαμένη
λέληθεν, εἰ καὶ μηδέν' ἀνθρώπων ὄρε·
παύσειε δ' ἂν μιν οὐτ' ἀπειλήσας ἀνήρ,
οὐδ' εἰ χολωθεὶς ἐξαράξειεν λίθη
ὀδόντας οὐδ' ἂν μελίχως μυθεύμενος,
οὐδ' εἰ παρὰ ξείνοισιν ἡμένη τύχη·
ἄλλ' ἐπιπέδως ἀπρηγετον αἰονὴν χεῖρα.

τὴν δὲ πλάσαντες γῆνην Ὀλύμπιοι
ἔθωκαν ἀνδρὶ πηρόν· οὔτε γὰρ κακόν
οὐτ' ἐσθλόν οὐδὲν οἶδα τοιαύτη γυνή·
ἔργων δὲ μούνον ἐσθίου ἐπίσταται,
κοῦδ' ἦν κακὸν χειμῶνα ποιήσῃ θεός,
ῥεγῶσα δῖφρον ἄσπον εἰσεται πυρός.

τὴν δ' ἐκ θαλάσσης, ἣ δὲ ἐν φρεσὶν νοεῖ·

64 τὴν μὲν γελᾷ τε καὶ γέγηθεν ἡμέρη·

Semonid: Katalog žena

Bez uma bog učini žene najprije .

I jednu napravi od svinje dlakave:
njoj sve po kući leži blatno, prljavo,
bez reda, stvari su na zemlju bačene,
a sama prljava u rublju prljavu
u nečistoći strašnoj sjedi, deblja se .

A drugu stvori bog iz lije lukave,
i žena ta je svemu vješta: njoj ni zlo
ni dobro nije nepoznato, stoga baš
trenutak jedan ona dobro govori
a drugi zlo, i svakog časa mijenja čud .

A treća je od nemirna i plodna psa,
i ona želi čuti sve i vidjeti,
pa zvjera svuda i tumara okolo
i laje, čak i ako nikog ne vidi,
ni prijetnjama se ne može zauzdati,
ni ako kamenom joj zube izbiješ
u bijesu, niti ako slatko govoriš,
ni ako se u društvu stranca nalazi,
već stalno sipa besmisleno brbljanje .

A četvrtu muškarcu su Olimpijani
od zemlje dali, nemoćnu, pa ne zna ta
ni dobro ništa niti bilo kakvo zlo:
i znanje njeno tek na jelo svodi se .
A kada zimu strašnu pošalje nam Zeus,
ni stalac bliže vatri ne zna privući .

A peta je iz mora, lica ima dva:
i jedan dan se smije puna radosti,

ἐπαινέσαι μιν ἔστινος ἐν δόμοισ' ἰδών·
οὐκ ἔστιν ἄλλη τῆσδε λαίων γυνή
ἐν πᾶσιν ἀνθρώποισιν οὐδὲ καλλίων,
τὴν δ' οὐκ ἀνεκτός οὐδ' ἐν ὀφθαλμοῖσ' ἰδεῖν
οὔτ' ἄσσον ἐλθεῖν, ἀλλὰ μαίνεται τότε
ἄπλητον ὥσπερ ἀμφὶ τέκνοισιν κύων,
ἀμελιχος δὲ πᾶσι κέποθυμίη
ἐχθροῖσιν ἴσα καὶ φίλοισι γίγνεται.
ὥσπερ θάλασσα πολλάκις μὲν ἀτρεμῆς
ἔστιν ἄπῆμων, χάσμα καύτησιν μέγα,
θέρος ἐν ὥρῃ, πολλάκις δὲ μαίνεται
βαρυτύποισι κύμασιν φορευμένη·
ὄργῃν· φυὴν δὲ πόντος ἀλλοίην ἔχει.
ταύτη μάλιστα ἔοικε τοιαύτη γυνή

τὴν δ' ἐκ [τε] σποδ(ε)ίης καὶ παλιντριβέος ὄνου,
ἢ σὺν τ' ἀνάγκῃ σὺν τ' ἐνιπῆσιν μόγις
ἔστερξεν ὧν ἅπαντα κέπονήσατο
ἀρεστά, τόφρα δ' ἐσθίει μὲν ἐν μυχαῖ,
προνόξ, προῖμαρ, ἐσθίει δ' ἐπ' ἐσχάρῃ.
ὁμῶς δὲ καὶ πρὸς ἔργον ἀφροδίσιον
ἐλθόντ' ἐταῖρον ὄντινῶν ἐδέξατο.

τὴν δ' ἐκ γαλῆς θύστηνον οἴζυρον γένος·
κένη γὰρ οὐ τι καλὸν οὐδ' ἐπίμερον
πρόσεστιν οὐδὲ τερπνὸν οὐδ' ἐράσιμον
εὐνῆς δ' ἀληθῆς ἔστιν ἀφροδίσιος,
τὸν δ' ἄνδρα τὸν παρόντα καυσίῃ διδοῖ.
κλέπτουσα δ' ἔρδει πολλὰ γείτονας κακά,
ἄθυστα δ' ἰρὰ πολλάκις κατεσθίει.

τὴν δ' ἵππος ἀβρῆ χαίτησσο' ἐγείνατο,
ἢ δοῦλι' ἔργα καὶ θύην περιτρέπει,
κοῦτ' ἂν μύλης ψαύσειεν οὔτε κόσκινον
ἄρειεν οὔτε κόπρον ἐξ οἴκου βάλαι,
οὔτε πρὸς ἱππὸν ἀσβόλην ἀλευμένη
ἴζουτ'· ἀνάγκῃ δ' ἄνδρα ποιεῖται φίλον.
λαῦται δὲ πάσης ἡμέρης ἀπο βύπον
δίς, ἄλλοτε τρίς καὶ μύροισ' ἀλείφεται·
ἀεὶ δὲ χαίτην ἐκτετασμένην φορεῖ

pohvalit će je stranac kad je vidi on:
"Od ove žene nema bolje uopće
na svijetu ni gdje, niti od nje ljepšu znam."
No drugi dan je strašna, nepodnošljiva,
ni vidjeti je niti prići ne možeš,
jer tad je luda kao kuja s mladima
i neugodna je sa svima, nemila,
bez obzira što prijatelj si ili ne.
I more često stoji mirno, prijatno,
mornarima je tada na veselje to
u ljetno doba, ali često luduje
kad gramoglasni jure po njem valovi.
Ovakva žena moru sasvim nalik je
po čudi; lik im je, dakako, različan.

A šesta je od magarca tvrdo glava
i siva: ona s mukom i sa psavkama
pokorava se jedva, zatim podnosi
sve mirno. Inače u kutu ždere tã,
svu noć i dan sav ždere pokraj ognjišta.
Za ljubav prijatelja ona ne bira
već prima bilo kođa tko joj naiđe.

A sedma je od lasice: ta nesretan
i kukavan je rod, jer za nju poželjno
ni lijepo nije ništa niti radosno;
u ljubavnom užitku je nezasićna,
muškarca, kad joj priđe, čini bolesnim.
I uz to krade, štetu radi susjedu,
čak često nepovoljne žrtve pojede.

A osmu rodi kobila dugogriva
i aždava, pa muku, ropski težak rad
izbjegava i ne bi žrvanj dotakla
ni sito uzela ni smeće iznijela
ni sjela ūz peć da je čađa ne prlja.
Muškarca k sebi prima tã iz nužde tek.
I dvaput dnevno, katkada i triput čak,
prljavštinu sa sebe pere, uljem maže se.
Frizuru uvijek ima vrlo urednu,

βαβαῖαν ἀνθήμοισιν δοκασομένην.
καλὸν μὲν ὄν θέηται τοιαύτη γυνή
ἄλλοισι, τῷ δ' ἔχοντι γίγνεται κακόν,
ἦν μὴ τις ἢ τύραννος ἢ σκηπτούχος ἦ,
ὅστις τοιούτοις θυμὸν ἀγαλίζεται.

τὴν δ' ἐκ πιθήριου· τοῦτο δὴ διακριθὸς
Ζεὺς ἀνδράσιν μέγιστον ἔπαυεν κακόν.
ἐσχίστα μὲν πρόσωπα· τοιαύτη γυνή
εἶσιν δὲ ἄσπετος πᾶσιν ἀνθρώποις γέλωσ,
ἐπ' ἀόχνην βραχεῖα, κινεῖται μόγις,
ἔστυγος, εὐκόωλος, ἃ τέλος ἀνήρ,
ὅστις κακὸν τοιοῦτον ἀγαλίζεται.
θήματα δὲ πάντα καὶ τρόπους ἐπίσταται
ἄσπερ πιθήριος, οὐδέ οἱ γέλωσ μέλει·
οὐδ' ἐν τιν' εὖ ἐρξασιν, ἀλλὰ τοῦτ' ὄρῃ
καὶ τοῦτο πᾶσιν ἡμέρην βουλεύεται,
ὅπως τιν' ὡς μέγιστον ἐρξείεν κακόν.

τὴν δ' ἐκ μελίσσης· τὴν τις εὐτυχεῖ λαβόντα
καίτη γὰρ οἷη Μῆμιος οὐ προσζάνει,
θέλλει δ' ὑπ' αὐτῆς κάπνιξται βίος,
φίλη δὲ σὺν φιλεῦντι γηράσκει πόσι
τεκούσα καλὸν κοῖνομάκλυτον γένος,
κάρηπρηγῆς μὲν ἐν γυναιξὶ γίγνεται
πάσησι, θεῆ δ' ἀμφιδέδρομεν χάρις,
οὐδ' ἐν γυναιξὶν ἤδεται κοθημένη,
ὄκου λέγουσιν ἀφροδισίους λόγους,
τοιαῖς γυναικᾶς ἀνδράσιν χαρίζεται
Ζεὺς τὰς ἀρίστας καὶ πολυπραθεστέτας.

τὰ δ' ἄλλα φίλα ταῦτα μηχανῆ Διὸς
ἔστιν τε πάντα καὶ παρ' ἀνδράσιν μένει.
Ζεὺς γὰρ μέγιστον τοῦτ' ἐποίησεν κακόν,
γυναικᾶς, ἦν τι καὶ δοκέωσιν ὠφελεῖν,
ἔχοντί τοι μάλιστα γίγνεται κακόν.
οὐ γὰρ κοτ' εὐφρων ἡμέρην διέρχεται
ἔπαυεν, ὅστις σὺν γυναικὶ τείρεται,
οὐδ' αἶψα Λυμὸν οἰκίης ἀπώσεται,
ἔχθρον σινουκιτηῖρα δυσμενέα θεόν.

visoku, punu raznog cvijeća, prekrasnu.
I ta je žena lijepa, kad je gledaju
svi druži; tko je ima, taj je nesretan;
tek ako tiranin je neki ili kralj,
tad srce mu veseli takav ženski stvor.

Od majmuna je deveta; i Zeus je nju
muškarcima na najveće baš dao zlo,
jer izaled joj je najgori: kad šeće se
po gradu, smiju joj se uvijek ljudi svi:
kratkovrata je sasvim, teško pokretna,
i bezauza je, nogu strašno mršavin.
O jadan taj je koji uzme takvo zlo!
Sve spletke i sve varke poput majmuna
zna ona, ne brine se ni za podsmijene.
Ne čini dobro nikome, već čitav dan
to snuje, samo o tom stalno razmišlja
da zlo što veće sad nanese nekome.

Od pčele deseta je: sretnik ima nju,
jer samo uz nju nema mjesta pokudi,
imetak kad nje cvate, veći postaje.
I s dragim mužem stari ona voljena,
te djecu rađa lijepu, slavna imena.
A najodličnija je među ženama
ta svima i božanski posjeduje čar.
Nju ne veseli sjediti sa ženama
i s njima stalno brljati o ljubavi.
Muškarcima je takve žene najbolje
i najrazumnije na radost dao Zeus.

A ostale su vrste zlobom Zeusovom
sve nastale i kod muškarca ostaju.
Jer Zeus je zlo to najveće učinio -
te žene! Ako se i čine korisnim
za nešto, tko ih ima, taj je nesretan.
I nikad sretan čitav dan ne provodi
sa ženom tko se mora stalno mučiti,
a Glad mu uvijek u kući baš boravi,
taj vrlo mrski sustanar i zaò bog.

άνηρ δ' όταν μάλιστα θυμηθεῖν δοκῆ
κατ' οἶκον ἢ θεοῦ μοῖραν ἢ ἀνθρώπου χάριν,
εὐροῦσα μῶμον ἐς μάχην κορύσσεται.
ἔκου γυνή γάρ ἐστιν, οὐδ' ἐς οἰκίην
ξείνον μολόντα προφρόνως δεχόλατο.
ἦτις δέ τοι μάλιστα σωφρονεῖν δοκεῖ.
αὕτη μέγιστα τυγχάνει λωβεμένη·
καχηνός γάρ ἀνδρὸς — οἱ δὲ γείτονες
χείρους' ὀρώντες καὶ τόν, ὡς ἀμαρτάνει.
τὴν ἦν δ' ἕκαστος αἰνέσει μνησμένος
γυναῖκα, τὴν δὲ τούτερου μωμήσεται.
ἔστιν δ' ἔχοντες μοῖραν οὐ γινώσκομεν.
Ζεὺς γάρ μέγιστον τοῦτ' ἐποίησεν κακόν
καὶ δεσμὸν ἀμφέθημεν ἄρρηκτον πέδης,
ἐξ οὗ τε τοὺς μὲν Ἄϊδης ἐδέξατο
γυναϊκὸς εἶνεκ' ἀμφιδηρομένους.

Semonid Amorginac

Semonid, liričar rodom s otoka Sama, živio je sredinom 7.st.pr.n.e., a nadimak Amorginac dobio je po tome što je sudjelovao u osnivanju samske kolonije na otočiću Amorgu. Od njegove refleksivne i didaktičke lirike sačuvani su uglavnom samo fragmenti te jedna satira u jampskom metru – Katalog žena. Čitava je njegova poezija u osnovi pesimistična i po motivima i pogledu na svijet slična Mimnemoj poeziji. U Katalogu žena, gdje je duhovito ocrtao karaktere deset vrsta žena s neskrivenim sarkazmom i ironijom, Semonid je izvanredno anticipirao kasnije glasovito Teofrastovo djelo.

A kad muškarac želi radost u kući,
po volji boqa ili ljudima u slast,
tad ona bitku sprema, traži prigovor.
Gdje žena stanuje, tu stranac u kuću
kad dođe, ne prima se rado nimalo.
A koja ti se čini najpametnijom,
ta upravo na najveći je spremna grijeh:
no ako muž njen diqne glas svoj, susjedi
su sretni, jer qa vide kako griješi tad.
Pohvalit će još netko ženu vlastitu,
a drugi za tu istu ima poarde,
i nismo svjesni: svima nam je ista kob.
Jer Zeus je zlo to najveće učinio
i neraskidiv okov nam je dao on,
od onda otkad k sebi one primi Had,
zboq žene koji zametnuše strašan rat.

Preveo Dubravko Škiljan